Det är få innovationer som är populärare än teven. Vi ser nyheter, film, sport, underhållning och teveserier i snitt 170 minuter per dag. Men de senaste två åren har tevetittandet minskat något – och det är främst de i åldern 15–24 som tittar mindre. 2011 gjorde de något annat i arton minuter jämfört med 2009.

För att kunna sända bilder som en elektrisk signal, måste de först kodas. Den första som fick patent på en teknik för det var den tyske studenten Paul Nipkow. 1884 hittade han ett sätt att »strimla» bildinformationen kontinuerligt till en varierande ström. Han arrangerade ett antal hål längs en spiralformad linje på en skiva. Systemet hade två sådana snurrande skivor som synkroniserades. Bakom skivan i sändardelen satte han en ljuskänslig cell, en selencell, som ändrade sitt elektriska motstånd när ljuset föll på den. När skivan snurrade fort, varierade strömmen genom cellen. Signalen från cellen överfördes och varierade ljusstyrkan hos en lampa i mottagardelen. När mottagarens hålskiva snurrade synkront med sändarens, kunde tittaren uppfatta rörliga bilder från sändaren. Upplösningen var låg och bilden flimrade. Principen blev ändå grunden för hur tevesystemen kom att utvecklas.

NYLONSTRUMPA?

De första systemen för färgteve patenterades före 1900, men de var svåra att tillverka fungerande teveapparater med. Den amerikanske forskaren Vladimir Zworykin visade 1907 hur ett oscilloskoprör kunde rita upp en bild på en yta med fluorescerande material med hjälp av en elektronstråle. Bilden kom dock från en mekanisk avläsningsapparat. Amerikanen Philo Farnsworth lade fram principerna för vidikonröret, som kan omvandla ljus till en elektrisk signal, redan 1921. Därmed var principerna klara för både videokameran och teveapparaten så som de kom att se ut under första halvan av 1900-talet.

I Sverige började Sveriges Radios tevesändningar 1956. Färgteve kom igång 1970. Men redan 1962 berättade experten Kjell Stensson att man kunde få färgteve bara genom att klippa upp en nylonstrumpa och trä den över sin gamla teve. Många försökte, men bilden förblev svartvit. Datumet var nämligen den första april, och Stenssons påhitt har blivit ihågkommet som ett riktigt klassiskt aprilskämt.

Kabelteve, satellitteve och stereosändningar hör 1980-talet till, HD-teve till decenniet efter. I början av 2000-talet får plattskärmarna sitt genombrott och sändningarna blir digitala. I dag har teveapparaten fått nya former och den lilla dumburken som samlade släkt, vänner och grannar kring eurovisionssändningar har blivit hembio med surroundljud, HD-kvalitet och blu-rayspelare. Nu finns det teveapparater som erbjuder 3D-visning eller att ladda ner appar direkt från internet. Det är möjligt att ta del av information via internet när man önskar istället för att passa tevetablåernas fasta tider. Hur framtidens konsumtion av rörliga bilder kommer att se ut är en öppen fråga.

Stig Lindberg var konstnärlig ledare vid Gustavsberg och designade bland mycket annat teveapparaten Lumavision. När den var ny 1959 var efterfrågan på det nya tevemediet stor. Reguljära sändningar hade startat 1956. I Tekniska museets samlingar finns föremål från den så kallade Televisionsnämndens experiment som började 1947, och åtskilliga exempel på tevemottagare.

½ V-MJÖLK

½ V-MJÖLK

3
Användes lätt hela innehållet på en gång. Förslut förpackningen genom en skarp vikning av toppen.

1
Sätt lätta på bordet. Klipp vingarna ett hål i dem som en 10-öring.

2
Med tillräckligt stor öppning rinner mjölken lättare.

MC